

Akadályok nélkül

szöveg: Rokob Tibor, fotó: Sebestyén László

forrás: FSZEK Budapest Gyűjtemény

A Mexikói út 60-as számú, patinás, vöröstéglás épület 1905 és 1908 között épült *Lajta Béla* tervei alapján – ahogyan azt homlokzatának felirata és kapujának faragott idézetei is elárulják –, vak gyermekek számára. A *Wechselmann Ignác* és neje hagyatékából finanszírozott intézmény múltjáról, valamint az építész népművészeti motívumokkal és a zsidó vallás szimbólumaival díszített kerítésének Braille-tábláiról a BUDAPEST egy korábbi számában már megemlékeztünk (Vaktáblák a Mexikói úton 2007/5).

Szó esett ebben a három évvel ezelőtti közleményben arról is, hogy az ötvenes évek közepe óta mozgássérült fiataloknak otthont adó épület nagyszabású rekonstrukció előtt áll. A két és fél milliárdos beruházás első üteme tavaly novemberben zárult le.

A telek adta lehetőségek és a tervekben érintett valamennyi részlet megértéséhez ismerni kell az intézmény történetének fontosabb állomásait. Az 1903-ban létrehozott Nyomorék Gyermekek Menhelye

1913-ban talált otthonra a Mexikói úton. Éppen a Lajta-ház szomszédságában, a 63-as szám alatt. A Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy tagságának adományaiból, *Medgyes Alajos* tervei szerint épült házban a második világháborút követően szűnt meg a mozgáskorlátozott gyerekek oktatása és képzése. Ezt követően hosszú időn át az Uzsoki Kórház orthopéd-traumatológiai osztálya működött itt.

Miután néhány éve közös igazgatás alá került a Medgyes és a Lajta-féle épület, megnyílt a lehetőség arra, hogy a két műemléket a funkcióknak megfelelően korszerűsítsék, és a közöttük húzódó keskeny telekrészen egy új, teljesen akadálymentes modern szárnyal gazdagítsák a Mozgásjavítót.

Az országos, nyílt tervpályázatot két iroda közösen nyerte el. A Lajta-ház átalakítási terve, valamint az ehhez hozzáépített tantermeket, tornatermeket, uszodát, színháztermet, és éttermet magában foglaló új iskolaépület a *Csillag Katalin* és *Gunther*

Zsolt vezette 3H Építésziroda Kft. munkája. Ők tervezték meg a másik épülethez átvezető, négy apartmant tartalmazó diákotthoni pavilonsort is. A Medgyes-ház jelenleg is zajló korszerűsítését és az új szárnyal történő összenyitását az *Anthony Gall* irányította Gall és Társa Kft. végzi. Miután azonban a kórház késett a kiköltözéssel, e rész átadására nyár helyett minden bizonnyal csak idén szeptemberben kerülhet majd sor.

Nádas Pál, az intézmény igazgatója szerint „az utolsó vonat utolsó kocsijára” kapaszkodtak fel, amikor belekezdtek ebbe a nem mindennapi munkába. Az építkezést mindvégig lelkesen végigfényképező pedagógust az sem keseríti el, hogy Lajta mesterművének felújítására – pénzhány miatt – az eredeti tervektől eltérően ebben a projektben már biztos nem kerülhet sor.

A beruházás jelentőségét abban látja, hogy az új házban egyetlen küszöb sem állja útját a kerekesszékes növendékeknek. Az igazgató mindvégig komoly küzdelmeket

vívott a tervek pontosítása érdekében. Az új épületben szinte minden építészeti megoldást a funkciónak rendeltek alá. Csillag Katalin szerint Nádas Pál szinte tiszteletbeli építésznek tekinthető. A tervező úgy véli, sikerült úgy alakítani a helyiségeket, folyosókat, bútorokat, sőt a villanykapcsolókat és az ablakkilincseket is, mintha ők maguk is kerekesszékekkel közlekedtek volna a házban.

A munka az eredeti Lajta-ház 1960-as – építész körökben sok vitát kiváltott – toldalékszárnyának és az egykori tanuszodának az elbontásával kezdődött. Az akkori rossz megoldások, a legkülönbözőbb pallók segítségével szintbe hozott emeletek alaposan meglepték az építészeket. Miután a Korong utca éppen olyan magasságban van, mint a Lajta épület alagsora, ez az összefüggés határozta meg az emeletek magasságát. Az, hogy a bejárat átkerült a Korong utcába, jelentős változás az itt tanulók, dolgozók életében. A forgalmas Mexikói út lifttel felszerelt kapujával ellentétben itt bőven van tér arra, hogy gyerekek nyugodtan kiszállhassanak szüleik autójából.

Csillag Katalinék terve a Lajta-ház tömege mellé egy modern ellenpólust kívánt állítani, de úgy, hogy a két épület együtt alkosson teljes, harmonikus egészet. A karakteres, vákuumrendszerű bejárat kiemelt szerepet

kapott: hasonlóan a száz évvel ezelőtti készült Mexikói úti kapuhoz. És ami azonnal látható, fémérhető: az örökölt eredeti nem veszített semmit az összeépítéssel.

A két épület közötti díszudvart a csaknem minden belső térben is felbukkanó, körformájú díszítőelem ékesíti. A leaszfaltozott területen két fát is sikerült megmenteni. A befalazott homlokzat már csupán azt várja, hogy elkészüljenek az eredetivel meg egyező, sajtolt vörös téglák és nyílászárók.

A tervezők kezét igencsak megkötötte a szomszédos házak közelsége, a telek speciális alakja, beépíthetősége. Míg a tektonikus, loggiás elrendezésű hófehér iskolaépület hatszintes – három a föld alatt, három föld fölött – addig a Medgyes-ház felé futó, teraszos apartmanokkal kialakított, emeletes diákotthoni rész alatt még pince sincs.

A Korong utcai bejáratról végigfutó belső tengelyre fűzték fel a legkülönbözőbb funkciójú helyiségeket, tereket. Arra törekedtek,

hogy a mozgásukban korlátozott gyerekeknek ne kelljen fölösleges utakat bejárni. Az építkezés fázisait megörökítő fényképekkel teli zsibongóban számítógépek, pingpongasztal, és biliárd várja a fiatalokat.

A padlót az ipari csarnokok kedvelt anyaga, az akadálymentesítést segítő öntött beton fedi. Parketta egyedül a színházteremben látható. A belső tereket vidám, élénk színek díszítik, a folyosókon mindenütt kerékvetők és korlátok. A három citromsárga lift – használóiik szerint – sajnos nem mindig elég.

A nagy fehér falakat ötletes grafikai elemek díszítik. Hatalmas számok, piktogramok mindenütt. A tervekben nem szerepeltek, ma mégis meghatározóak az iskola múltjának egy-egy pillanatát megörökítő hatalmas színes képek.

Az új épületet mindhárom szinten összenyitották a régi házszal. Mindhárom helyen a régi homlokzatból megmaradt vörösfalazás falszakasz emlékeztet a múltra. A négy – különböző színnel jelölt – apartmanban tizenketten élnek együtt. A számítógéppel ellátott szobák tágasak, a konyhákból nem hiányoznak az önálló munkavégzéshez szükséges, kihúzható munkalapok. A fürdőhelyiségek szinte személyre szabottak. Minden földszinti egységhez kicsiny terasz is tartozik.

A már ideköltözött nyolcadikos fiúk szerint sokan eleinte túl sterilnek érezték az épületet. Olyan volt, mint egy kórház – mesélik. Az új csoportokból többen nehezen szakadtak el egykori nevelőiktől, csoporttársaiktól. Van, akinek még most is kifejezetten hiányzik a Lajta-ház megszokott traktusainak hangulata. Csak most jöttek rá, mit is jelentett számukra a régi épület. Van, aki még most is kitárni próbálná az itt már mindenütt egységesen oldalra húzható ajtókat, mások automatikusan nyújtózni kezdenek a kapcsolókhoz, pedig azok ott vannak a szemük előtt. Tudják, és örülnek is, hogy kétségkívül egyszerűbb lett ki- és bejárni az új kapun. Jóval többen mennek ki a közeli boltba. Miközben gyakran még egy-egy dolgozó is elvéteti a lépést a hosszúra nyúlt folyosókon, úgy tűnik, a fiatalok lassan belakják új otthonukat.

A versenyek rendezésére is alkalmas, huszonöt méteres uszoda fölé lelátósíntet is építettek. Külön érdekesség a föld alatti tornaterem kialakítása. Ide ugyanis csupán a padlószint hatalmas vízszintes üveglapjain át jut be napfény.

Egyébként csaknem minden osztályteremnek üveg az egyik fala. Az építész szerint ezzel az volt a cél, hogy a szinte egész napjukat az épületben töltő gyerekek mi-

nél közelebb érezzék magukat a természethez. A folyosókról nyíló, fával borított teraszok lehetőséget adnak, hogy némely órát odakint tartsanak meg a pedagógusok. A termekben falba épített, sárga mágneses táblák, számítógép, plazmatévé segíti a kis csoportokban zajló oktatást. De nem hiányzik a helyiségekből az állítható magasságú mosdókagyló sem.

Csillag Katalin szerint az engedélyezési tervet már többször is veszni látta. Nem volt könnyű játszma. A környék lakói már a háromszintes épület gondolatától is megijedtek.

Az elképzelések szerint a Lajta Béla által tervezett épületben a jövőben csupán az iskola és a szakiskola működik, míg a megújuló Medgyes-házban kap helyet a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, valamint további hat apartman.

A tizenkétezer négyzetméteres beruházásból csaknem kilencezer újonnan épült. S mindebben még nincs benne a legnagyobb szakértelmet és odafigyelést igénylő Lajta-ház átalakítása, felújítása. S hogy milyen lesz majd, ha egyszer arra is elég a pénz? A válaszról sokat elárul a ház kerítésének az a néhány méteres szakasza, amit még a munkálatok legelején hoztak rendbe a Korong utca sarkán. Érdemes megnézni! ●

